

WALKA MARZENIE NADZIEJA MIŁOŚĆ

HUGH
JACKMAN

RUSSELL
CROWE

ANNE
HATHAWAY

AMANDA
SEYFRIED

WITH HELENA
BONHAM CARTER

Les Misérables

Nędznicy

W KINACH OD 25 STYCZNIA

Dlaczego inspektor Javert tak nienawidzi Valjeana? Dlaczego ściga go, by z powrotem wtrącić do więzienia? Dlaczego nie wierzy w moralną przemianę byłego galernika? Dlaczego ostatecznie popełnia samobójstwo? – wątek pościgu Javerta za Valjeanem dramatyzuje filmową akcję, porusza widza, domaga się identyfikacji z bohaterami i ich motywacjami, wreszcie – zmusza do próby odpowiedzi na pytanie „dlaczego?”

Temat: *Będę cię ścigał do końca moich dni...*
– Javert i jego ofiara w filmie Toma Hoopera *Les Misérables Nędznicy*, według powieści Victora Hugo „Nędznicy”.

Cele lekcji:

- ćwiczenie charakterystyki filmowych postaci, wraz z próbą oceny ich motywacji, wyborów i postawy moralnej;
- skłonienie do refleksji nad złożonością ludzkiej natury;
- funkcjonalne wykorzystywanie zasobów internetu, /innych źródeł wiedzy do przygotowania się do zajęć..

Metody i formy pracy:

- samodzielne korzystanie z internetu/innych źródeł, wyszukiwanie informacji i tworzenie notatek oraz wykonanie pracy domowej;
- praca z tekstem kultury – wypełnianie tabeli;
- praca w grupach;
- dyskusja kierowana.

Środki dydaktyczne:

- film Toma Hoopera, *Les Misérables Nędznicy*, Wielka Brytania 2012;
- Victor Hugo, *Nędznicy*, Warszawa 1999;
- pressbook filmu *Les Misérables Nędznicy*;
- www.filmweb.pl
- www.culture.pl

Czas:

- 1-2 lekcje

Przebieg lekcji:

Przed pokazem filmu warto zwrócić uwagę uczniów na, wyeksponowane w dziele Hoopera, postacie antagonistów, czyli inspektora i galernika. Należy też zachęcić młodzież do refleksji nad motywami, jakie kierują Javertem, i nad przemianą, jakiej podlegają obaj bohaterowie.

1. Po projekcji odtwarzamy wspólnie z uczniami historię tej niezwykłej zależności, jaka wytworzyła się między policjantem a więźniem (można to zadanie polecić do wykonania w ramach pracy domowej, po obejrzeniu filmu):
 - konflikt w porcie;
 - rozpoznanie Valjeana w przemysłowcu i mrze Montreuil (podniesienie przez silnego Madeleine'a ciężkiego wozu);
 - spotkanie przy łożu umierającej Fantyny – ucieczka galernika;
 - Javert składa obietnicę, że będzie ścigał Valjeana aż do chwili, kiedy ten znajdzie się ponownie za kratami (piosenka „Stars”);
 - pościg za zbiegiem w Paryżu, gdzie Valjean ukrył się z córką Fantyny, Kozetą;
 - puszczenie wolno przez galernika aresztowanego przez powstańców Javerta- szpiega policji;
 - spotkanie w kanałach – inspektor odpląca się za uratowanie mu życia, nie zatrzymując zbiega, niosącego na barkach rannego Mariusza;
 - samobójstwo Javerta – skok z mostu do Sekwany.
2. Podkreślamy znaczenie pierwszej, otwierającej film i inicjującej główny wątek, sceny w porcie, kiedy Valjean staje przeciwko Javertowi (piosenka „Look down”) w obronie swojej i innych galerników godności i prawa do sprawiedliwego, humanitarnego traktowania. Więzień nr 24601 trafił na galery, ponieważ ukraść bochenek chleba dla swej głodnej siostry i jej rodziny. Skazany na katorżniczą pracę przez 19 lat, nie dał się jednak złamać, choć zatracił umiejętność rozróżnienia dobra i zła, o czym świadczy, kulminacyjna w przemianie tej postaci, scena kradzieży sreber, należących do jego dobroczyńcy, biskupa Digne. Miłosierdzie i wiara duchownego w możliwość moralnej odnowy każdego człowieka, nawet złoczyńcy, stwarzają bohaterowi szansę na rozpoczęcie nowego życia. Takiej szansy nie otrzymał Valjean od swego prześladowcy – dlaczego?
3. Rozpoczynamy charakterystykę bohaterów, wykorzystując w pracy z klasą (podzieloną na grupy, opracowujące poszczególne pytania) podane w tabeli wskazówki interpretacyjne (dyskusja kierowana), np:

Inspektor Javert	Jean Valjean
<p>1. Jak Javert traktuje swoją pracę? Jest służbistą, praca stanowi sens i treść jego życia, nie ma rodziny ani przyjaciół, co pozbawia go ludzkich odruchów, ciepła, serdeczności i zrozumienia otoczenia, wydaje się samotny i nieszczęśliwy. Praca inspektora daje mu władzę nad innymi, którą wypełnia wewnętrzną pustką. Ceni dyscyplinę, ład i ustaloną hierarchię, nienawidzi chaosu, nieposłuszeństwa. Wciela porządek monarchistyczny, jest egzekutorem sprawiedliwości ustanowionej przez rządy Ludwika Filipa, oskarżane o łamanie praw człowieka i obywatela.</p>	<p>1. Jakim człowiekiem stał się Valjean na galerych? Bohater nigdy nie pogodził się z utratą wolności, wielokrotnie próbował uciekać przekonany o swojej niewinności. Jednak długoletni pobyt na galerych, w warunkach uwłaczających ludzkiej godności, odmienił Valjeana. Nie ufa ludziom, może liczyć tylko na siebie, z żółtym paszportem nikt nie chce go zatrudnić. Ludzie przepędzają go, ponieważ boją się katorżników. Czuje się wyrzutkiem, dlatego zapewne odpłaca złem za okazane mu zaufanie i dobro (kradzież sreber).</p>
<p>2. Czym uzasadnia swój obowiązek ścigania zbiegłego więźnia? Valjean się go nie boi (scena w porcie), protestuje przeciwko nieludzkiemu traktowaniu więźniów i dlatego jest niebezpieczny dla władzy. Javert znajduje sadystyczną przyjemność w znęcaniu się nad galernikiem (rozkaz podniesienia masztu z chorągwią) i udowadnianiu mu swojej wyższości. Chce go upokorzyć, złamać jego godność w trakcie odbywania kary, a także wówczas, gdy go ściga. Tacy ludzie jak Valjean zagrażają, jego zdaniem, porządkowi społecznemu i powinni być na zawsze wyeliminowani ze społeczeństwa, czyli wrócić do więzienia. Javert nie wierzy w możliwość przemiany zbiega. Zło pozostanie złem; galernik na zawsze pozostanie galernikiem.</p>	<p>2. Na jakich wartościach zaczyna budować swoje nowe życie? Biskup Digne daje mu szansę stania się innym, lepszym człowiekiem. Wstrząśnięty dobrocią i miłosierdziem duchownego, Valjean przeżywa wewnętrzną przemianę, drze paszport (zrywając warunki zwolnienia) i zmienia tożsamość. Wkracza na drogę wartości chrześcijańskich: jako przedsiębiorca i mer miasta pomaga ubogim, dając im pracę, ratuje życie przygniecionemu przez wóz robotnikowi, opiekuje się Fantyną i jej dzieckiem, ratuje życie Mariuszowi, wreszcie – nie zabija swego wroga, Javerta.</p>
<p>3. Do jakiego systemu wartości się odwołuje? Javert wierzy w Boga – Sędziego, który karze za występki. Co więcej, uważa się za egzekutora boskiej sprawiedliwości. Nie rozumie, a może nie zna miłosierdzia (sam wyznaje, że kiedyś też był na dnies – w powieści Javert to urodzony w więzieniu syn galernika). Wydaje się człowiekiem okaleczonym emocjonalnie, niezdolnym do empatii.</p>	<p>3. W czym widzi sens swojego życia? Sensem życia Valjeana staje się realizacja w praktyce idei chrześcijańskiej miłości bliźniego. Gdziekolwiek poniesie go los, wszędzie stara się pomagać ludziom, stając zawsze po stronie dobra, sprawiedliwości, miłości i wolności.</p>
<p>4. Dlaczego popełnia samobójstwo? Stojąc na paryskim moście nad Sekwaną rozmyśla nad sobą i swoją ostatnią decyzją puszczenia wolno więźnia: Javert nie był w stanie nacisnąć spustu. Dlaczego? Bo Valjean uratował mu życie? Bo okazał się lepszy niż on sam? Uwalniając galernika, sam złamał swoje zasady i tym samym podważył sens dotychczasowego życia, w którym tropił bezwzględnie przestępcę. W obliczu moralnej klęski i załamania się światopoglądu, Javert wybiera śmierć.</p>	<p>4. W jakich okolicznościach umiera? W filmie umiera jako człowiek spełniony, szczęśliwy z powodu szczęścia małżeńskiego swej przybranej córki, Kozety. Po jego duszę przychodzi z nieba Fantyna, co jednoznacznie wskazuje na uwznioślenie bohatera.</p>

Wnioski formułowane przez młodzież pod kierunkiem nauczyciela:

Victor Hugo świadomie oparł akcję „Nędzników” na dwóch postaciach, z których żadna nie odpowiada wszystkim kryteriom dobra i zła, nie jest ideałem, choć na swój sposób realizuje życiowe ideały.

Mimo niewątpliwiej sympatii po stronie Valjeana – **nawróconego grzesznika**, pisarz (i reżyser filmu) wzbudzą w odbiorcach również szacunek dla jego przeciwnika, człowieka, który umiał

oprzeć swoje życie na jednoznacznych (pozornie jednoznacznie słusznych zasadach) i bezwzględnie ich przestrzegać. Niektórzy badacze widzieli w opozycji Valjean-Javert przeciwstawienie prawa boskiego i ludzkiego lub też zasad Nowego i Starego Testamentu.

4. Praca domowa:

Oceń grę Russela Crowe jako inspektora Javerta. Czy wzbudza on Twoją sympatię?

W „Słowniku wyrazów obcych” pod hasłem: **gawrosz** czytamy, że jest to postać z powieści Victora Hugo „Nędznicy”: dziecko paryskiej ulicy, dzielny chłopiec, który dzięki sprytowi i inteligencji sam daje sobie radę w życiu, a kiedy trzeba – staje do walki z żołnierzami, wykazując wielką odwagę. Potocznie, gawrosz to młody, wesoły urwis, chłopak z ulicy. Jaki jest zatem Gavroche w filmowej adaptacji dzieła?

Temat: Dziecięcy bohaterowie historii... – Gavroche z filmu *Les Misérables Nędznicy*.

Cele lekcji:

- ćwiczenie charakterystyki dziecięcego bohatera literackiego;
- skłonienie do refleksji nad historią i jej bohaterami;
- funkcjonalne wykorzystywanie zasobów internetu, /innych źródeł wiedzy do przygotowania się do zajęć.

Metody i formy pracy:

- samodzielne korzystanie z internetu/innych źródeł: wyszukiwanie zdjęć, informacji, two-

rzenie notatek;

- praca z tekstem kultury (film);
- opis;
- dyskusja kierowana.

Środki dydaktyczne:

- film Toma Hoopera, *Les Misérables Nędznicy*, Wielka Brytania 2012;
- Victor Hugo, *Nędznicy*, Warszawa 1999;
- pressbook filmu *Les Misérables Nędznicy*,
- www.filmweb.pl

Czas:

- 1 lekcja

Przebieg lekcji:

Przed pokazem filmu prosimy uczniów, by zwrócili uwagę na los paryskiego ulicznika, Gawrosza, i przygotowali się do rozmowy na temat tej postaci.

1. W domu młodzież sprawdziła w słowniku/encyklopedii hasło: Gawrosz. Po projekcji odtwarzamy historię tego małego bohatera rewolucji republikańskiej 1832 roku:

- Paryż, 1832: w mieście panuje niepokój spowodowany zbliżającą się śmiercią popularnego przywódcy, generała Lamarque, jedyne go człowieka w rządzie, który okazuje współczucie biedakom umierającym na ulicach. Kamera podąża śladem mieszkającego na ulicy chłopca Gawrosza i jego kompanii. Dzielny malec przeskakuje z powozu do powozu, dosłownie tańczy nad głowami paryskich elit (piosenka „Look Down”), symbolicznie wyrażając protest ulicy wobec porządku dyskryminującego ubogich;
- Na paryskiej barykadzie: Gawrosz dołącza do powstańców i rozpoznaje w Javercie szpiega, który zostaje wzięty przez studentów jako zakładnik;
- **Gawrosz powstańcym listonoszem** (podkreślamy tę rolę małego bohatera): Mariusz prosi Gawrosza, aby przekazał Kozecie jego list miłosny;
- **Śmierć Gawrosza**: malec zgłasza się na ochotnika, by wyruszyć po amunicję (piosenka „Little People”), w trakcie wyprawy zostaje zabity przez jednego z gwardzistów.

2. Rozmawiamy z uczniami o postawie chłopca, akcentując nie tylko jego poświęcenie, odwagę, bohaterstwo, ale także spryt, inteligencję, fantazję i poczucie humoru. Gawrosz, określany przez pisarza jako „atom Paryża”, pozostaje dzieckiem – swawolnikiem, dla którego historia to przede wszystkim wielka przygoda.

Warto przy tej okazji wspomnieć o historycznych pierwowzorach tej postaci – „dzieciach-bohaterach” z czasów rewolucji francuskiej – Josephie Agricol Viala i Josephie Bara.

Pytamy młodzież o inne znane jej przykłady młodych bohaterów historii (np. Romek Strzałkowski, bohater Czerwca '56, Zbyszek Godlewski, bohater ballady o Janku Wiśniewskim, dzieci z powstańczej poczty). Zadajemy pytanie o funkcje, jakie dzieci pełniły w trakcie ważnych wydarzeń „wielkiej historii”: roznosiły pocztę, meldunki, przносиły amunicję, budowały barykady.

3. Praca domowa:

Poszukaj informacji o młodych (dziecięcych) bohaterach historii i sporządź notatkę o wybranej postaci.

